

Asia: VN/33074/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esityksessä alkoholilakia muutettaisiin siten, että mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholijuomien verkkokauppa sekä alkoholijuomien toimitus suoraan ostajalle tai muulle vastaanottajalle ostajan ilmoittamaan osoitteeseen. Esityksen mukaan muutokset toteutettaisiin ikärajavaltuuden turvaten.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia vastustaa hallituksen esitystä. Alkoholilain tavoitteena on vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja. Hallituksen esitys on ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa. Toteutuessaan esitys helpottaisi alkoholin saatavuutta, ja lisäisi alkoholin kulutusta ja tästä seuraavia sosiaalisia ongelmia. Kun alkoholinkäyttö lisääntyy, kasvaa myös alkoholi- ja päihdeongelmaisten vanhempien määrä. Hallituksen esitys on lasten edun vastainen, sillä esitys lisäisi alaikäisten mahdollisuuksia saada alkoholia haltuunsa.

Päihteiden käytön aiheuttamat haitat ovat Suomessa yksi merkittävä terveyden ja hyvinvoinnin eriarvoisuuteen vaikuttava tekijä. Alkoholin saatavuuden rajoittaminen on tutkimuskirjallisuudessa yksi merkittävimmistä toiminnoista, joilla alkoholinkulutukseen ja alkoholihaittojen määrään voidaan vaikuttaa (Babor ym. 2022, WHO 2017).

THL:n tutkimuksen mukaan (THL 23/2024), Suomessa on jo nyt noin 89 000 alaikäistä lasta (8,7 % kaikista alaikäisistä), joiden toisella tai molemmilla vanhemmilla on jossain vaiheessa ennen lapsen täysi-ikäisyyttä vakava päihdeongelma. Vanhempien alkoholinkäyttö vaikuttaa olennaisesti lastensuojelutapausten määrään, sillä vanhempien tai lapsen oma päihteiden käyttö on usein lapsen huostaanoton ja kodin ulkopuolelle sijoittamisen taustalla.

Lasten sijoitukset kodin ulkopuolelle ovat huomattavasti yleisempiä perheissä, joissa vanhemmalla on päihdeongelma kuin perheissä, joissa ei ole päihdeongelmia. Tutkimuksen mukaan 27 prosenttia lapsista, joiden äidillä oli alkoholiongelma, ja 13 prosenttia niistä, joiden isällä oli alkoholiongelma, oli sijoitettu vähintään kerran kodin ulkopuolelle ennen seitsemättä syntymäpäivää. Vertailuryhmän lapsilla osuus oli yksi prosentti (Holmila ym. THL 2016).

Lastensuojelun laitos- ja perhehoidon kustannukset olivat vuonna 2021 lähes miljardi euroa. Lakiesityksen toteutuessa lastensuojeluilmoitusten määrän voidaan ennakoida kasvavan entisestään.

Lasten oikeuksien pitäisi mennä kaiken edelle. Lastensuojelun toimet ovat tärkein, ja paikoin myös ainoa mahdollinen yhteiskunnan tapa reagoida päihdeongelmaisten perheiden lasten ongelmiin, on kyse sitten lapsen vanhempien tai alaikäisen lapsen itsensä alkoholin käytöstä. Lastensuojelu on ylikuormittunut lähes koko maassa. THL:n tuoreesta (06/2024) tilastosta käy ilmi, että lainmukainen lastensuojelun järjestäminen onnistuu vain Etelä-Karjalassa ja Helsingissä. Lastensuojelun tilanteen pitäisi olla peruste olla jättää alkoholin saatavuutta merkittävästi helpottava lakiesitys antamatta.

Alaikäisten juominen on vähentynyt jo yli 15 vuotta: raittius on lisääntynyt merkittävästi samalla kun humalajuominen on vähentynyt (THL). Nuorten alkoholinkäytön vähenemiseen Suomessa keskeisesti vaikuttanut tekijä on ollut nuorten tehokas ikärajavaivonta ostotilanteessa. Alaikäisten mahdollisuuksien lisääminen saada alkoholia haltuunsa on väärä viesti yhteiskunnan kannasta nuorten alkoholinkäyttöön.

Alkoholin saatavuuden lisäämisen kanssa samaan aikaan toteutettavat sosiaalihuollon palvelujen 100 miljoonan euron säästöt tulevat vaikeuttamaan päihdehoidon tilannetta. Jo nyt hyvinvointialueilla on riittämättömän rahoituksen vuoksi vähennetty maksusitoumuksia päihdekuntoutuksiin, mikä on vaikeuttanut hoitoon pääsyä. Hoitojaksoja on myös lyhennetty. Alkoholin kulutuksen kasvusta seuraavien haittojen korjaamiseen on entistäkin heikommat resurssit.

Suominen Jenny
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia